

LITIJSKI predilec

GLASILO PREDILNICE LITIJA

Leto XV.

Litija, februar 1974

Številka 2

Bilanca uspeha preteklega leta

Ko smo v decembru leta 1972 sprejemali program dela za poslovno leto 1973 smo spričo številnih stabilizacijskih ukrepov in inflacij predvidevali, da bo leto 1973 težko ter, da bomo morali vložiti maksimalne napore, če bomo hoteli doseči planirani finančni uspeh.

Sedaj polagamo obračun našega dela. O njem bodo razpravljali samoupravni organi. Le temeljite analize lahko pokažejo dobre in slabe strani našega dela.

Razdelitev celotnega dohodka je naslednja:

	Doseženo 1972	Plan 1973	Doseženo 1973	Indeks 1973/72
v 000 din				
Celotni dohodek	196.644	202.500	223.933	114
Porabljena sredstva	146.193	153.598	159.357	109
— amortizacija	13.363	16.000	17.686	132
Dohodek	50.451	48.902	64.576	128
— povečanje dohodka	205	200	270	132
Dohodek	50.656	49.102	64.846	128
Pogodb. obveznosti	3.110	3.097	4.121	133
Zakonske obveznosti	2.945	4.103	5.592	190
Ostali oseb. prejemki			268	
Osební dohodki	32.691	34.362	40.522	124
Ostane dohodka	11.901	7.540	14.343	121

Celotni dohodek je v letu 1973 večji za 14 %, t. j. za 27 milijonov dinarjev. Vzrokov, ki so vplivali na povečanje celotnega dohodka, je več in so v glavnem že znani. Največ gre na račun spremenjenega asortimana in večje količinske proizvodnje, delno pa tudi na račun zvišanih prodajnih cen preje, kot posledica podražitve surovin.

Na celotni dohodek ima vpliv tudi prodaja, kajti izdane fakture za prodano blago tvorijo osnovo za ugotovitev celotnega dohodka, poleg nekaterih manj pomembnih dohodkov.

Primerjava celotnega dohodka z vrednostjo proizvodnje pove, da je bilo leto 1973 za predilnice še vedno ugodno v pogledu povpraševanja po preji, saj smo vso proizvodnjo tudi prodali. Upajmo, da bo tako tudi v letu 1974.

Porabljena sredstva ali proizvodni stroški, kakor jih tudi imenujemo, so tudi v visokem porastu. Zvišale so se skoraj vse stroškovne postavke. Tu bo potrebno v bodoče nekaj ukreniti. Že doslej smo večkrat razpravljali o stroških, bore malo pa v tej zvezi naredili. Res je, da so nekatere stroškovne postavke

takšne, da nanje ne moremo vplivati, vendar je še mnogo takšnih, na katere bi z načrtnim pristopom lahko vplivali in jih znižali.

Veliko je bilo napravljenege v zvezi s surovino. Pravočasni in večji nakupi v začetku leta so bistveno pripomogli, da nas znatne podražitve vlakna niso toliko prizadele.

Med porabljena sredstva štejemo tudi amortizacijo. V letu 1973 smo zbrali 17.686.000 dinarjev amortizacijskih sredstev, ki smo jih med letom skoraj v celoti porabili za investicije in odplačevanje anuitet.

Dohodek, ki nam je ostal za razdelitev, je letos večji za 14,125.000 din. Iz doseženega dohodka smo morali pokriti obresti od dobljenih kreditov, ki pa niso majhne. V ta namen smo porabili 3,023.000 dinarjev dohodka. Obresti so porasle zaradi tega, ker smo najemali več kratkoročnih in dolgoročnih kreditov, da smo lahko nemoteno poslovali. Za plačilo zavarovalnih premij smo morali odšteti 736.000 dinarjev, prav tako bankam za njihove storitve provizijo v višini 321.000 din. Ti stroški so se skoraj podvojili zaradi povečanega prometa.

V letu 1973 pa so se izredno povečale zakonske obveznosti, saj znaša porast 90 % oziroma 2,647.000 din. Zakonske obveznosti so predvsem večje iz sledečih vzrokov:

— Stopnjo stanovanjskega prispevka smo povečali od 6 % na 9 % zato, ker moramo odvesti po občinskem delu sredstev v solidarnostni sklad in vezati sredstva pri Ljubljanski banki. V ta namen smo odvedli 1,430.000 din. Podjetju pa je ostalo 2,146.000 din za stanovanjsko izgradnjo.

— V letu 1973 je dohodek podjetja obdavčen. Davek moramo odvesti republiki. V ta namen smo porabili 885.000 dinarjev dohodka. V predhodnem letu te obveznosti nismo imeli oz. smo plačali davek iz osebnega dohodka. Sedanja obdavčitev pa je višja,

saj bi plačali po stari obdavčitvi le 305.000 din.

— Poleg gornjih obveznosti so se povečale tudi obveznosti do socialnega zavoda v obliki dodatnih prispevkov.

Osební dohodki so prav tako pomembna postavka pri delitvi dohodka. V ta namen smo porabili 40,522.000 din ustvarjenega dohodka. Sredstva za osebne dohodke so večja zato, ker smo zvišali osebne dohodke zaradi porasta ekonomske produktivnosti. Lani je znašal povprečni mesečni zaslužek za 182 ur 1.846,73 din, letos pa že 2.141,25 din, kar je za 16 % več.

Če od ustvarjenega dohodka odštejemo navedene dajatve, ki bremenijo dohodek, ostane za nadaljnjo delitev še 14,343.568 din. Oglejmo si, kako smo razdelili ta ostanek dohodka:

	1972	1973	Indeks
v 000 din			
OSTANEK DOHODKA	11,901	14,344	121
— kritje izgube menze	33	34	103
— za sredstva rezerv	1,013	1,297	128
— za poslovni sklad	5,225	7,498	144
od tega za:			
— skupne rezerve	465	640	
— posojilo nerazvitim obratna sredstva in investicije	601	1,698	
— za skupno porabo	4,159	5,160	
— za družbene službe	3,750	4,000	107
od tega:	1,880	1,515	80
— za investicije v šolstvo	515	348	
— za obrambne namene	80	40	
— za štipendije v občini	35	67	
— za nadvoz	750	550	
— za cesto	200	210	
— za posp. gosp. v občini	300	300	

V primerjavi s predhodnim letom je razvidno, da je ostalo letos za 21 % več denarja kot leta 1972. Če upoštevamo inflacijo, potem lahko sklepamo, da finančni efekt ni bistveno boljši od predhodnega leta.

Ostane dohodka smo razporedili za posamezne name-nje glede na potrebe medtem ko je za del ostanka dohodka zakonodajalec že s predpisi določil, v katere svrhe se mora nameniti. Na primer: višino sredstev za sredstva rezerv, za skupne rezerve in za nerazvite.

Sedanje rezerve podjetja znašajo 3,704.438 din, po delitvi ostanka dohodka se bo-

do naša sredstva rezerv povečala na 5,001.438 din. V poslovní sklad smo razporedili 7,498.000 din. To je več kot prejšnje leto, vendar je treba upoštevati, da je del teh sredstev že angažiranih, ker jih moramo dati kot posojilo nerazvitim v višini 1,698.000 dinarjev in v skupne rezerve občine in republike v višini 640.000 din. Za naše namene nam ostane le 5,160.000 din. Tolikšna sredstva smo morali razporediti v poslovni sklad zaradi premajhnih lastnih obratnih sredstev in za odplačilo dolgoročnih posojil. Za skupno porabo pa smo namenili 4,000.000 din.

Andrej Kralj

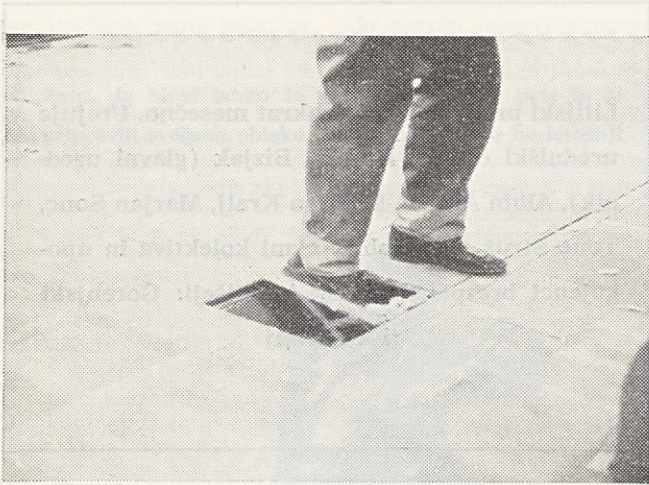
Zaključni račun

Podjetja imajo v tem času pred seboj zelo važno nalogo, izdelavo in obravnavo zaključnih računov za preteklo leto. To ni samo delo in obveza strokovnih služb, temveč tudi samoupravnih organov, pravzaprav celotnega kolektiva.

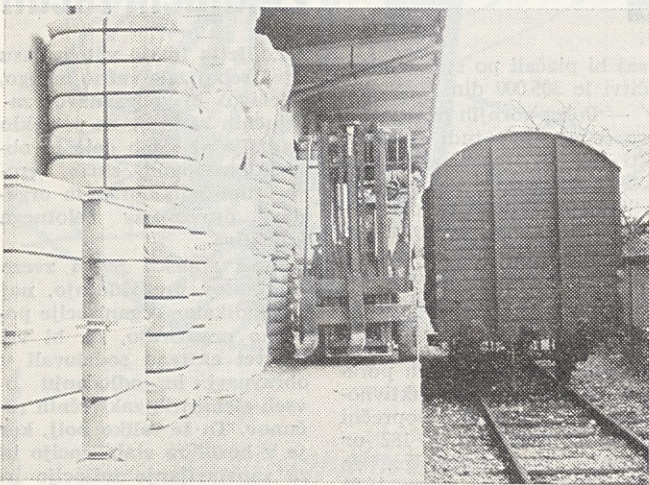
Nova stališča Sveta zveze sindikatov predvidevajo, naj se sindikalne organizacije posebno angažirajo, da bi vsi delavci aktivno sodelovali v obravnavi in odločanju o vseh elementih zaključnih računov. To še toliko bolj, ker je v borbi za stabilizacijo in zaustavljanje inflacije in sprovajanje ustavnih amandmajev potrebno, da vsi delavci odločajo o vsaki, tudi najmanjši postavki v zaključnem računu.

Zaključni račun ima veliko postavk. Na katere od njih je treba biti posebno pozoren in zakaj? Odgovorili bi lahko: na vse. Pa vendar, posebno pozornost je treba posvetiti skupnim stroškom poslovanja in njihovi strukturi v odnosu na planirani in ustvarjeni obseg proizvodnje, obhodnim bilancam, oceniti vse virov štednje, izdatkov in upravičenosti nadomestila za nadurno delo, reklamnim in reprezentančnim stroškom, nadomestilom za bolezenske izostanke, zamudnim obrestim, spoštovanju samoupravnih sporazumov, investicijskim vlaganjem in njihovim virom financiranja in tako dalje. Prav tako je treba ob tej priliki preudariti razdelitev dohodka in osební dohodkov, tudi v odnosu na predhodna leta in druga sorodna podjetja. Te razprave in obravnave so tudi prilika za obravnavo poslovníh odnosov in sodelovanja s poslovnimi partnerji.

Takšen pristop k obravnavi zaključnega računa bo prispeval k temu, da bo poraslo zanimanje delavcev za povečanje produktivnosti in uspešno gospodarjenje, predpogoj pa je, da bodo o vseh podatkih pravočasno obveščeni. Na osnovi analize dosežkov in uspehov, pa tudi napak in neuspehov, bomo lažje vodili politiko poslovanja in delitve sredstev za tekoče leto. Kajti na izkušnjah, čeprav ne samo dobrih, se učimo.

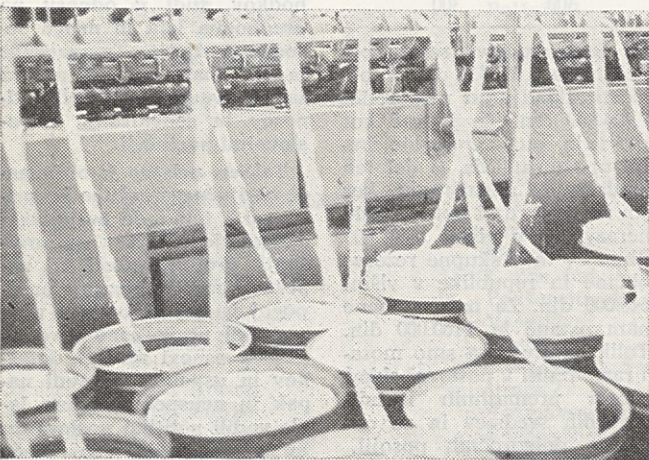
Neprimerni pokrov kanala — vzrok poškodbe posluževalca strojev

Transportna pot mora biti vsaj 60 cm širša od viličarja oziroma bremena

Dovajalne in odvajalne valje strojev smemo čistiti, ko smo na zanesljiv način stroj izključili iz obratovanja

Vsi zaščitni pokrovi in vratca na strojih morajo biti med obratovanjem zaprti

Vsak dvanajsti se je

Varstvo pri delu je celokupnost ukrepov, postopkov in opravil, s katerimi si ustvarjamo in zagotavljamo varno delovno okolje, delovne in življenjske razmere ter s tem uresničujemo pravico do varstva pri delu. Varno delovno okolje in varne delovne razmere ustvarjamo s tehničnimi, zdravstvenimi, socialnimi, vzgojnimi, pravnimi in drugimi ukrepi, s katerimi se preprečujejo in odpravljajo vzroki, zaradi katerih lahko pride pri delu do **poškodb in zdravstvenih okvar zaposlenih**.

Varno delovno okolje in razmere so zagotovljene, če delavec ob normalni pazljivosti ter strokovni in delovni sposobnosti lahko opravlja svoje delo, ne da bi pri tem prišlo do telesnih poškodb ali zdravstvenih okvar.

V našem podjetju si prizadevamo, da bi vsakemu zaposlenemu delavcu zagotovili varno delovno okolje in razmere. Pri teh prizadevanjih smo odvisni od razpoložljivih finančnih sredstev, ki jih lahko vlagamo v ureditev delovnega okolja.

V letih 1971/72 je bila urejena nova bombažna čistilnica in predpredilnica, skupaj z novimi stroji, klima napravami in pomožnimi prostori.

V letu 1973 pa je bila zgrajena nova sukalnica in previjalnica in nabavljeni novi sukalni in previjalni stroji. Pre-

stavitev posameznih strojev iz starih oddelkov sukalnice bo zaključena v letu 1974.

Vzporedno s temi deli je bilo preurejeno ogrevanje delovnih prostorov na tekoče gorivo. V zaključni fazi je montaža novega dvigala za transport preje iz predilnice v novo previjalnico.

Vsak stroj ali druga delovna priprava, ki je prestavljena iz starega v nov oddelek, je po tehničnem pregledu stavljena takoj v obratovanje. Zaradi povečane proizvodnje tudi obstoječa skladišča ne zadoščajo in so zato pogosto skladiščni prostori in transportne poti zatrpani. V podjetju imamo več viličarjev in drugih prevoznih sredstev. Leseni zaboji se umikajo kartonski embalaži, previdno se uvajajo palete. To so posebno izdelane pla-

Tabela 1

	Primeri obratnih nezgod				Izgubljeni dnevi			
	1970	1971	1972	1973	1970	1971	1972	1973
1. Čistilnica	9	3	6	10	186	42	86	328
2. Mikalnica in predpredilnica	10	10	12	15	273	169	409	405
3. Predilnica bombaža	6	10	11	12	135	271	120	103
4. Predilnica sint.	—	5	4	6	—	74	55	59
5. Sukalnica	15	7	11	1	181	98	111	17
6. Stročnarna	2	1	3	1	30	3	22	3
7. Meh. delavnica	3	1	—	2	71	17	—	16
8. Vlagalnica	1	1	3	1	5	10	134	11
9. Transport	—	5	1	5	—	58	12	67
10. Zidar skupina	1	1	—	2	6	12	—	27
11. Elektro delav.	—	—	2	1	—	—	36	13
12. Valjčkarna	—	—	—	—	—	—	—	—
13. Remont I	1	2	1	1	4	19	33	8
14. Remont II	5	3	2	5	98	25	38	25
15. Menza in poč. dom	1	1	2	1	8	9	16	36
16. Pomožno osebje	—	—	—	1	—	—	—	6
17. Klima naprave	—	1	—	1	—	11	—	9
Skupaj	54	51	58	65	997	818	1072	1133

Tabela 2

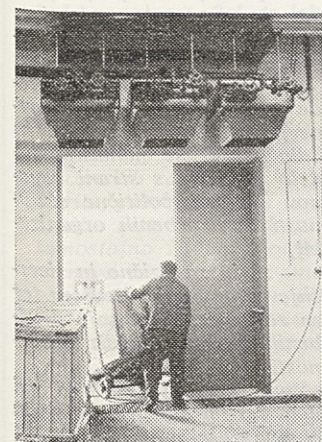
	Nezgode na poti — primeri				Nezgode na poti: število izgubljenih dni			
	1970	1971	1972	1973	1970	1971	1972	1973
1. Čistilnica	—	2	1	2	—	8	19	11
2. Mikalnica in predpredilnica	1	2	2	5	8	17	28	150
3. Predilnica bombaža	2	10	3	4	57	100	26	88
4. Predilnica sint.	—	—	1	1	—	—	12	19
5. Sukalnica	4	2	4	6	182	17	93	147
6. Stročnarna	1	—	—	1	17	—	—	5
7. Meh. delavnica	—	—	—	—	—	—	—	—
8. Vlagalnica	1	1	1	1	7	5	50	67
9. Transport	1	—	2	3	22	—	69	27
10. Zidar skupina	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Elektro delav.	—	—	—	—	—	—	—	—
12. Valjčkarna	—	—	—	—	—	—	—	—
13. Remont I	—	—	—	—	—	—	—	—
14. Remont II	2	1	—	2	34	9	—	30
15. Menza in poč. dom	1	1	—	—	8	38	—	—
16. Pomožno osebje	—	—	—	—	—	—	—	—
17. Uslužbenci	1	—	—	—	7	—	—	—
Skupaj	14	19	14	25	342	194	297	544

lani poškodoval

stične košare in zaboji ter podstavki, ki omogočajo voznikom viličarjev varen prenos bremen. Modernizacija transporta zmanjšuje obseg fizičnega dela, predvsem dvigovanje težjih bremen, ki najpogosteje povzročajo obolenje hrbtenice in pogosta »vščipljenja« v križu.

Na prstančnih strojih je več poškodb predic zaradi padca flyerskih navitkov na nogo.

V novi sukalnici se montirajo toplotne zavese, ki preprečujejo vdor hladnega zraka v oddelek.

Kljub obnovitvenim delom v zvezi z rekonstrukcijo moramo biti zaskrbljeni zaradi porasta poškodb v letu 1973,

saj se je v preteklem letu poškodoval vsak dvanajsti član kolektiva.

OBRATNE POŠKODBE

V primerjavi z letom 1970, 1971, 1972 je bilo v letu 1973 po posameznih delovnih enotah naslednje število obratnih poškodb in poškodb na poti na delo in z dela. Navajamo tudi izgubljene dni zaradi teh vzrokov izostankov. (Tabela 1 in 2)

Iz gornjih podatkov je razvidno, da so obratne poškodbe v porastu v oddelkih predpreditelnic, čistilnic, zunanjem transportu in pri remontnih delih.

Upoštevač strukturo zaposlenih se je poškodovalo več moških kot žensk, med poškodovanci je 46 moških in 44 žensk.

Med poškodbami sta dve zelo resni, ko so vrteči deli mikalnika poškodovali delavca desni roki. V prvem primeru je poškodovanec invalid zaradi izgube sredinca in prstanca, ter okvare drugih prstov desne roke. Pri poškodovancu je zmanjšana delovna sposobnost in je zaposlen po poškodbi kot vratar. V drugem primeru so vrteči deli trgalnega valja mikalnika odtrgali poškodovancu zapestje desne roke. Poškodovanec je še na zdravljenju v bolnici.

Vsi zaposleni na ogroženih delovnih mestih so podučeni o nevarnostih delovnega mesta. V razgovoru poškodovanca priznava, da sta bila poučena o varstvu pri delu. Priporočila, da sta bila prepričana, da se jima ne bo nič zgodilo. Zgornja primera sta resen opomin vsem posluževalcem strojev, da dosledno upoštevajo varstvene predpise.

Resnejša poškodba se je zgodila tudi v skladišču bombaža, ko sta bali, ki sta se zvrnili iz skladišnice, poškodovali transportnega delavca.

Služba za varstvo pri delu in odgovorne osebe so vsako poškodbo pri delu analizirali in podvzeli še strožje var-

nostne ukrepe za v bodoče. Razveseljivo je, da so se začeli člani kolektiva le zavedati, da je življenje in zdravje dragoceno in da se s premajhno pazljivostjo ne sme ogrožati sebe in svojih sodelavcev.

Iz tabele 3 je bolj natančno razvidno, kakšni so vzroki in viri nezdov v preteklem letu.

Od 90 poškodb je 40 poškodovancev mlajših od 25 let starosti. Eden poškodovanec je bil pred poškodbo zaposlen na delovnem mestu dva meseca, 12 poškodovancev od 2 do 6 mesecev, 10 poškodovancev od 6 do 12 mesecev, od enega do dve leti pa 17 poškodovancev in od 2 do 5 let delovne dobe 14 poškodovancev. Iz teh podatkov je razvidno, da se v večji meri poškodujejo zaposleni z manjšimi delovnimi izkušnjami. Od 65 obratnih poškodb se je pripetilo kar 32 poškodb v torek in sredo, kar pomeni, da dosežemo normalno prilagodljivost delovnemu procesu šele sredi tedna.

POŠKODBE NA POTI NA DELO IN Z DELA

V letu 1973 je bilo 25 poškodb, od tega 18 poškodb na poti na delo in le 7 poškodb na poti z dela. Iz teh podatkov je razvidno, da je pri voznikih vzrok prekomerna hitrost zaradi bojazni, da ne bi zamudili oziroma prepozen odhod od doma. Objektivni vzroki so tudi slabo vzdrževane ceste in večja gostota prometa zaradi gradbenih del v Litiji.

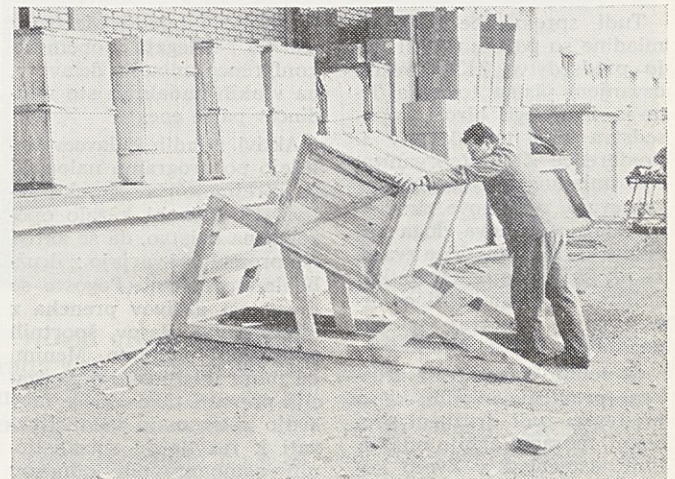
Kakor smo si želeli varnega prehoda čez železniško progo, tako se bomo morali privaditi železniški nadvoz tudi uporabljati. Upamo, da bodo dela na nadvozu kmalu zaključena.

To je le nekaj podatkov v zvezi s poškodbami na delu. Vse zaposlene vabim k prizadevanju in sodelovanju za zmanjšanje poškodb in zdravstvenih okvar v letošnjem letu.

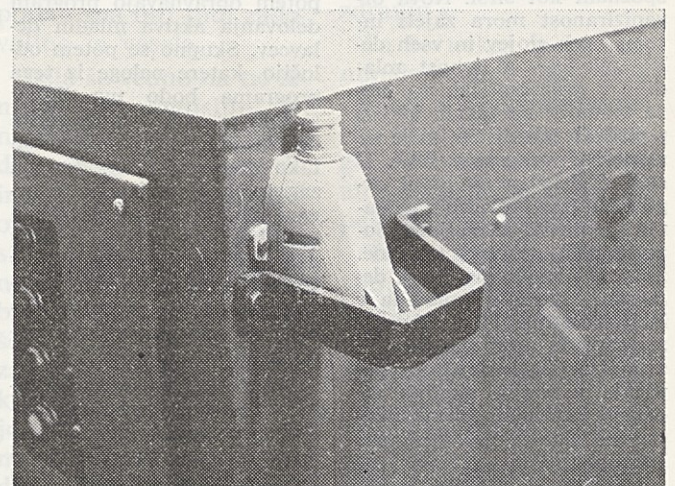
F. Lesjak

Dovoz in skladiščenje zabojev preje s pomočjo viličarja je ekonomičnejše, z manj truda in bolj varno.

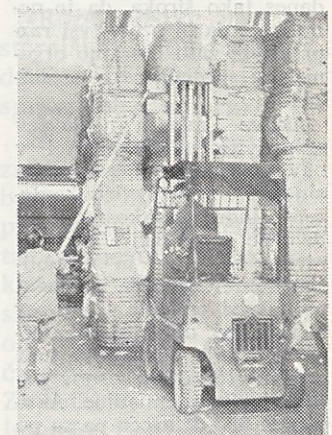
Ročno spravilo zabojev pa je težje in bolj nevarno

Ob transportnih poteh morajo biti vtičnice še posebno zavarovane

VIRI IN VZROKI OBRATNIH POŠKODB V LETU 1973

Vzroki poškodb:	Viri poškodb:										
	Vrteči deli stroja	Delov. naprav. + priprav.	Transp. sred.	Zičniki + opilki	Mirujoči deli stroja	Delov. pod	Stene zgradb, vrata	CO ₂ in tekoč.	Surovine	Transp. pot	ost. Skup.
Naglica		2	2		4	1					9
Manjkajoča teh. zašč. sred.		1			1						2
Manjkajoča oseb. zašč. sr.		1		1		1					3
Napake na delov. sredstvih		2	1			1		1		2	9
Neurejenost del. okolja		2	1	1		2	1				7
Nepredvidnost	1	2	2		1		1		1		8
Manjkajoči predp. nadzor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neuporaba teh. zašč. sred.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neuporaba oseb. zašč. sred.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Napačno izvajanje operacij		1	1	1	2	1		1	1	2	11
Neupoštevanje varnostnih predpisov	5	3			1						9
Ostali vzroki		2							1		4
Skupaj	6	16	7	3	9	6	2	2	3	3	65

Skladiščenje bal je dovoljeno le pod nadzorstvom odgovorne osebe

Program protiinflacijske akcije

Korenite spremembe v strukturi svetovnega gospodarstva so danes take, da je še vedno težko spoznati, s kakšnimi posledicami se bomo morali spopasti zaradi energetske krize in naraščajočimi težavami na surovinskem področju. Zato je nujno, da se gospodarske bilance in ukrepi ekonomske politike naše države tako prilagajajo tem gibanjem v svetu, da bomo v kar največji možni meri zagotovili dosledno doseganje ciljev in nalog, ki so začrtane v resoluciji o temeljnih politike družbeno ekonomskega razvoja Jugoslavije za leto 1974.

Tako so prejšnji mesec sklenili na zveznem izvršnem svetu, ko so pretresli vprašanje, katere so prioritete naloge na sektorju trga in cen v začetku letošnjega leta ter probleme v zvezi z izde-

lavo operativnega programa za izvajanje politike cen v letu 1974. To bo sicer predmet pogovorov z izvršnimi sveti republik in obeh pokrajin, ki so jih napovedali za konec meseca, na katerih naj

bi izmenjali mnenja in zavzeli stališča predvsem o programu letošnje protiinflacijske akcije, o okvirih družbenega dogovora o politiki cen, o ukrepih kreditno monetarne politike in prvem tromesečju in še o vrsti drugih aktualnih vprašanj.

V Jugoslaviji moramo torej za letošnje leto sprejeti program protiinflacijske akcije. O konkretnějšíh »taktičnih« potezih, ki se bodo o njih dogovorile republike, je sicer za zdaj še težko kaj natanč-

Aktivi mladih delavcev

Tudi spremembe v Zvezi mladine so povezane z 21. sejo predsedstva ZKJ, uresničevanjem pisma tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ ter sklepov 3. konference ZKJ. Reorganizacija mladinske organizacije zahtevajo tudi nove družbene razmere in nova vloga sindikata ter Socialistične zveze, ki jih ustava opredeljuje kot najširše družbenopolitične organizacije, znotraj katerih naj deluje Zveza mladine.

Če želimo razreševati družbene probleme mladih, ki so predvsem tudi družbeni problemi, moramo akcijo mladih ljudi usmerjati v Zvezo komunistov, Zvezo sindikatov, Socialistično zvezo, kajti le tako bodo problemi mladih spoznani kot širši. Nova organiziranost mora zajeti interes vseh slojev in vseh delov mladine, aktivnost mladine v organizacijah pa mora temeljiti na jasnih idejno političnih izhodiščih, to je na usmeritvi programa ZKJ. V celotni družbenopolitični organiziranosti mladine moramo zagotoviti odločujočo vlogo in vpliv delavske mladine. Zato je pomembno da se delavska, kmečka mladina v izobraževanju, krajevnih skupnostih, specializiranih organizacijah in društvih, povezuje v svojih akcijah na osnovi enotne in jasne idejno politične usmeritve Zveze komunistov.

Aktivi Zveze mladine se torej ustanavljajo in delujejo v šolah, krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah. Družbena problematika je danes tako široka, da je nemogoče, da bi o njej vsi razpravljali; zato moramo organizirati specializirane organizacije.

Aktive mladih delavcev ustanovijo mladi delavci v okviru osnovne organizacije sindikata in v okviru konference sindikata tako na ravni delovne organizacije kot tudi nivoja občinske in republiške konference. Na ta način so aktivni mladih delavcev ena izmed oblik sindikalnega delovanja, obenem pa tudi ena od temeljnih osnov delovanja Zveze mladine. Aktivni mladih delavcev pa se po svojih delegatih povezujejo tudi v konferenčni mladih delavcev v okviru občinske organizacije Zveze mladine.

Vsak aktiv mladih delavcev voli po 1 delegata v občinsko konferenco mladih delavcev, na vsakih nadaljnjih sto mladincev pa še enega.

Aktivi mladih delavcev delujejo po programu nalog, ki ga sprejmejo na sestanku aktivov. Ob tem bi kazalo opozoriti na dejstvo, da se aktivni vse premalo ukvarjajo z družbenimi problemi. Pogosto se dejavnost aktivov preneha z organizacijo plesov, športnih tekmovanj podobno. Menim, da mora mladinska organizacija prerasti take okvire in s svojo aktivnostjo več prispevati k razvijanju socialističnih samoupravnih odnosov in reševanju družbenih problemov.

Tudi organizacije sindikata potem obravnavajo program delovanja aktivov mladih delavcev. Skupno se potem odločijo, katere naloge iz tega programa bodo uvrstile v skupni program sindikalnega delovanja. Za uresničevanje tako dogovorjenih nalog pa zagotovijo organizacije in organi sindikata tudi potrebna sredstva. Iz aktivov mladih delavcev naj bi se izvolilo v izvršne organe organizacije sindikata toliko mladih, kolikor je odstotek mladih, zaposlenih v podjetju.

Nekateri si to razlagajo tako, da se bodo mladinski aktivni spremenili v sekcije sindikalnih organizacij. Tako mnenje ni sprejemljivo. Nova organiziranost mora omogočiti, da se interesi mladih v TOZD oblikujejo po mladinskih aktivih in se potem uresničujejo tudi znotraj sindikalne organizacije.

Akcijo za ustanovitev aktivov mladih delavcev v naši občini vodita po skupnem dogovoru predsedstvo OK ZMS in OS ZS. Dogovorili smo se, da se aktivni mladih delavcev ustanovijo v vseh organizacijah združenega dela, kjer je zaposlenih vsaj pet mladincev. Akcija že poteka. V nekaterih podjetjih so aktivni že ustanovljeni, druge pa se pripravljajo na to. V manjših organizacijah bo deloval po en aktiv. Tam, kjer imajo več TOZD in je v vsaki zaposlenih dovolj mladincev, je potrebno v vsaki TOZD ustanoviti aktiv mladih delavcev, na nivoju OZD pa konferenco aktivov. Takšno organiziranost

nega reči, skorajda že na dlan pa je tista splošna strategija, ki jo bo treba ubrati, da ne bi obstoječe razmere na svetovnem trgu povzročile še hujših motenj in pretresov v jugoslovanski ekonomiji, kot jim imamo v vsakem primeru že objektivno pričakovati. Pri tem pa ni pomembno samo to, kako bo ta »protiinflacijska akcija«, ki bo vključevala celoten splet med seboj povezanih ukrepov ekonomske politike, naravnana, ampak je ravno tako važno to, da bo moral biti tudi način izvajanja slehernega ukrepa podrejen tej osnovni naravnosti ekonomske politike in da bodo morale biti prav vse poteze, ki vplivajo na pogoje gospodarjenja na tej liniji med seboj usklajene in sinhronizirane.

Osnovna ugotovitev v zvezi s tem bi bila, da bomo letos vodili bolj »ekonomijo pomanjkanja« kot pa »ekonomijo blagostanja« oziroma bolj blago rečeno — gospodarjenje v pogojih vrste omejitvenih faktorjev. To niti ni stvar naše volje in presoje, ampak dana nujnost, saj so se ukrepi varčevanja vsilili ekonomski politiki tudi drugih velikih razvitejših in bogatejših držav od naše, mnogi njihovi sedanji problemi pa se, kot dobro vemo, pomnoženo prenašajo k nam, na naš notranji trg. Koliko pa bo naši državi uspelo amortizirati te »pomnožene« vplive, ki bodo neizogibno pronicali k nam prek svetovnih cen, bo odvisno od tega, kako jih bo znala naša ekonomska politika že zdaj vnaprej realno vkalkulirati v vse pore gospodarjenja in poslovanja.

Vida Repina

Časopisni svet — nov družbeni organ upravljanja

Zvezni predpisi, ki so doslej urejali zadeve s področja javnega obveščanja, so z novim republiškim Zakonom o javnem obveščanju prenehali veljati skoraj v celoti. Kljub nekoliko specifičnemu položaju glasil delovnih organizacij morajo tudi le-te upoštevati te spremembe. Zakon prinaša nekaj novosti predvsem v določbah, ki zagotavljajo vpliv širše družbene skupnosti na sredstva javnega obveščanja. Tako je časopisni svet sestavljen iz delegacije širše družbene skupnosti (predstavniki sindikata, Zveze komunistov, Zveze mladine itd.) ter delegatov uredniškega odbora in sodelavcev glasila. Iz povedanega je torej razvidno, da družbeni organ upravljanja (časopisni svet) in uredniški odbor ne moreta biti isti organ.

Naj navedemo bistvene naloge časopisnega sveta pri izdajanju glasila:

— sklepa o temeljnih vprašanjih izvajanja zasnove časopisa,

— obravnava druga vprašanja, ki so temeljnega po-

mena za izdajanje in urejanje časopisa, in daje o teh vprašanjih mnenja in predloge ustanovitelju glasila,

— daje soglasje k splošnemu aktu, s katerim se določajo pogoji, pod katerimi se objavi javni odgovor oziroma sporočilo ter k tistim določbam splošnega akta, ki se nanašajo na izdajanje in urejanje časopisa,

— skrbi za neposredno povezovanje časopisa s delovnimi ljudmi in občani, da se zagotovi njihov vpliv na delo in razvoj časopisa.

Iz navedenega vidimo, da ima časopisni svet predvsem pravice in dolžnosti v zvezi s splošno politiko glasila, ima kontrolno funkcijo ter skrbi za realizacijo temeljne vsebinske zasnove (le-ta pa vsebuje osnove koncepta in uredniške politike glasila ter temeljna politična izhodišča, ki so vodilo uredništva pri obveščanju delovnih ljudi), medtem ko uredniški odbor konkretno oblikuje vsebino glasila.

Delavska kontrola

Odbor delavske kontrole je izvoljen in že konstituiran. Gotovo je za člane odbora in še bolj za ostale člane kolektiva še odprto vprašanje »Kje začeti z delom?«.

Bo to izključno »stopanje na prste« in nadzor le določenega dela poslovanja, ali bodo uspeli imeti ves čas pred očmi vsa dogajanja v podjetju? To zadnje bo najbrž bolj pravilno, res pa je tudi, da je ta odbor prvi in šele orje ledino. Ne bo slabo, če se bodo člani ali vsaj predsednik udeležili izobraževalnih seminarjev, ki jih prirejajo razne ustanove. Poleg določil, ki jih vsebuje Statut, bo treba misliti še na poslovnik za delo odbora Delavske kontrole.

Po našem Statutu ima Odbor delavske kontrole naslednje pristojnosti:

— spremlja in nadzira izvajanje ustave, zakonov in splošnih aktov ter sklepov samoupravnih organov v podjetju,

— skrbi za zagotavljanje načel poslovne morale in dobrih poslovnih običajev,

— spremlja izvajanje planov in programov, zlasti z vidika dobrega gospodarjenja,

— proučuje ugotovitve glede reklamacij poslovnih partnerjev ter vse pripombe in odločbe, ki se nanašajo na delo podjetja s strani organov družbenopolitične skupnosti in družbenih organizacij,

— skrbi za fizično in siceršnje zavarovanje sredstev ter za redno izpolnjevanje družbenih in pogodbenih obveznosti,

— o izvajanju varstva pri delu ter narodne obrambe in civilne zaščite,

— o delitvi sredstev v pogledu materialnega in finančnega poslovanja,

— o delitvi osebnih dohodkov, o koriščenju sredstev sklada skupne porabe, o stroških iz področja reprezentance, potnih in selitvenih stroškov ter izdatkih za zunanje sodelavce.

Odbor poroča o svojih ugotovitvah delavskemu svetu podjetja in zborom delovnih ljudi. Glede na svoje ugotovitve je upravičen predlagati postopke za uveljavitev odgovornosti kolektivnih in individualnih organov ter posameznih delavcev. Pri svojem delu se lahko poslužuje zunanjih strokovnjakov ter o nepravilnostih v podjetju tudi direktno obvešča organe, pristojne za nadzor.

Ne moremo še pričakovati, da bo že ta prvi izvoljeni organ za delavsko kontrolo zasijal kot nova zvezda na nebu. Toda, imamo ga in v njem poštene ljudi, ki bodo po svojih možnostih spremljali in opozarjali na nepravilnosti in odstopanja z začrtane poti.

M. Kralj

Predstavljamo vam

Silvo Stritar

Pričujoča številka je za nas, ženski del kolektiva, praznična. Okrog sedemsto žensk nas je zaposlenih v tej skupnosti. To pa pomeni tudi toliko različnih življenjskih poti. Sreča, zadovoljstvo pri delu in doma, pridni otroci, dober mož — to bi bila željena oz. ravna pot ženske. Takšnih poti pa ni ravno veliko. Precej je takšnih z oviniki, spodrsaljki in razoča-

ranji. Mnogo takšnih sodelavk je tudi med nami. Na ramena so si naložile samostojno skrb za zaposlenih, za dom in gospodinjstvo, za vzgojo otrok. In ob vsem tem imajo še veliko volje do dela in do življenja. Marsikdo bi se lahko ob njih učil premagovati težave.

Težko je vrtati z vprašanji v privatno življenje, posebno v tisti del, ki ga je dobro marsikdaj

pozabiti, če hočejo dalje. Predvidevala sem, da ima tudi moja sogovornica najtežje trenutke že za seboj. Urejen dom in včasih nasmejan obraz sta bila vzrok za takšno mnenje. No, če hočemo razumeti sedanjost, je treba poznati preteklost.

Trinajst let nesrečnega zakona v peklu, kot pravi sama, je prekinila pred petimi leti. Ločitev je bila olajšanje zanjo in za pet otrok. Štiri njene in deklico, ki jo je v zakon pripeljal mož. Vseh pet otrok je ostalo pri njej, torej štiri dekleta in fant. Najmlajši je bilo takrat tri, najstarejši sedemnajst let.

»Pomagali smo si kakor smo vedeli in znali. Starejše so pazile na mlajše in jih vodile v vrtec. Da bi jim pomagala pri nalogah, ni za misliti. Bili so dosti prepuščeni sami sebi, vendar pridni. Delala sem, kot sedaj, na tri izmene in se iz Trbovelj vozila v Litijo. Z avtobusom do postaje, nato z vlakom v Litijo, kar je vzelo precej časa.

Začelo pa se je zopet na drugem koncu. Izprazniti sem morala stanovanje, ki ga je možu dodelilo podjetje. Vseh šest se nas je preselilo v sobico 5 x 5 kvadratnih metrov.

Kot že pred leti, se je takrat ponovno obrnila s prošnjo za stanovanje na naše podjetje, kjer dela že dvajset let. Z vsemi močmi se je borila zanj, s prošnjami, prigovarjanjem, pritožbami. Kajti v tisti sobici ni bilo mogoče živeti. Končno je uspela. Preselili so se v dvosobno stanovanje na Graški Dobravi.

Otroci so sedaj po pet let starejši kot takrat, ko je ostala z njimi sama. Vsi so že šolarji, najstarejša (posvojenka) je že poročena. Zrelejši so in še vedno pridni. In veselji, neizmerno veseli so novega doma. Pravijo ji: »Mama, samo možkega ne več v hišo.« Težko pozabljajo preteklost.

Tudi ona je še ni pozabila.

»Rada grem v družbo, rada sem vesela, toda zaposliti po vsem tem ne bi mogla nikomur več.«

Toda jamranja ne pozna. Potrpi in le čaka in si prizadeva za to, da se stvar obrne na bolje. In potem zna biti tudi zadovoljna in vesela.

Dela še vedno na tri izmene. In pomislite, še najraje ponoči. Ne zaradi nočnega dela, zato, da ima podnevi pregled nad otroci in red v gospodinjstvu. Marsikdaj jih z nočne službe ob pol štirih že budi za šolo. Zato, da se še učijo in da so pokonci za na vlak. Kajti, ni je tako glasne budilke, da bi jo oni slišali. In nič se ne jezi zaradi tega. Samo da spijo, trdno spijo. Včasih so bili budni že ob najmanjšem šumu.

Prosti čas? Ne bi je smela vprašati, pa sem jo vseeno.

»Ob nedeljah popoldne sprejem, za sprehod, za malo svežega zraka, če je doma do kraja pospravljeno ali ne. To je vse. Prosti čas je tudi ko šivam, pletem. Otrok ne morem veliko obremenjevati, šola zahteva precej časa.«

Da ne bi čisto obšli podjetja, ko sva se že pogovarjali med delovnim časom, sem vprašala: »Ste z delom zadovoljni?«

»Sem, le tega ne razumem, zakaj sem jaz vedno tista, ki jo premeščajo po strojih. Zadnje čase sem večkrat bolna, tudi ves dopust porabim za bolezen. Težki časi se še le sedaj poznajo na zdravju.«

In še nekaj me je zanimalo: »Ali imate kakšno skrito, neizrečeno željo, mogoče nekaj velikega, o kateri razmišljate ali sanjarite, da z njo popestrite trdi vsakdan?«

Tudi tokrat se je ustavilo pri otrocih.

»Da bi spravila otroke do poklica. Zelo si želim, da bi me razumeli, da jim hočem dobro. Da bi to upoštevali. In po vsem tem bo mogoče prišel čas, ko bom lahko mislila tudi nase.«

»Kako počaste 8. marec ti vaši otroci?«

»Rože, vizitke iz šole, starejši še tudi skromno darilce. Vse vizitke imam spravljene v omari.«

In, če se povrnem na začetek, med nas vse, ki bomo prihodnji mesec praznovali Dan žena, bi ta prispevek lahko zaključila takole: So ženske, ki zaslužijo, da jim ob njihovem prazniku čvrsteje stisnemo roko. Za njihovo moč, za voljo in delo. Ena izmed njih je prav gotovo tudi Silvo Stritarjeva.

M. Kralj

Me med seboj

Bliža se zopet naš praznik, dan žensk. Praznik ima glavno obeležje v družinskem krogu, saj predvsem otroci in ne nazadnje tudi močnejši spol v tem času skrivaj prisluškujejo našim potrebam in željam in jih usklajujejo z zmogljivostjo svoje denarnice in ponudbo trgovine. Priznajmo, že sam namen, ne cena in kvaliteta darila, nas prijetno vznemirja in daje občutek, da smo jim potrebne, da nas imajo radi. Tudi podjetja kjer delamo se vsako na svoj način spomni praznika in izkaže pozornost. Zal pa lahko ugotavljamo, da se praznovanja ob Dnevu žena kar prepogosto spreminjajo ne samo v proslave in pogostitve, tudi v veseljačenja, petje po cesti in podobno. Je to čisto v skladu z našimi moralnimi načeli?

Za spremembo ob običajnih besed, bi ob letošnjem prazniku spregovorile nekoliko o novem Zakonu o družinskih razmerjih, ki ga pripravljajo v republiškem merilu, posebno zaradi tega, ker je dan velik poudarek družbe interesu na zdravi rasti, vzgoji in pripravi za samostojno življenje otrok. To pomeni drugačno obravnavo vrste zadev z omenjenega področja, drugačno porazdelitev pravic in dolžnosti. Od sedanjih večjih vrst organov za varstvo družine (socialna služba, skrbstveni organi) je predlog za uvedbo enotnega organa.

Na novo se uvaja tudi razveza. Izhodišče je seveda, da ureja družba zakonsko zvezo predvsem z vidika otrok. Posebno vlogo v tem postopku ima na novo urejeni spravi poskus, na katerem naj bi se v celoti razrešili glavni problemi glede razveze in glede vzgoje otrok.

Zakon poudarja tudi popolno izenačitev otrok zakonskega in nezakonskega rojstva, ki je bilo že doslej izpeljano, vendar še ne tako jasno poudarjeno. Prav tako se uvaja »enakopravna« odgovornost obeh prejšnjih zakoncev za vzgojo, varstvo otroka in pripravo na življenje — s tem se nalaga dolžnost tudi tistemu roditelju, ki je doslej plačeval le preživnino.

Zakon uvaja tudi tako imenovano kolektivno skrbništvo. Tu so mišljeni primeri, ko podjetja odobravajo štipendije otrokom svojih ponesrečenih delavcev, katerim pa bi bila lahko v prihodnje tudi skrbnik, seveda po posebej določeni odgovorni osebi za vse potrebne skrbniške posle.

To je bilo le nekaj odlomkov iz tega zakona, ki smo jih zasledili v tisku. Več o tem bomo zvedeli še, ko bo dan zakon v obravnavo. Za začetek lahko le ugotovljamo, da se ponovno postavljajo zakoni na našo, šibkejšo stran spola, posebno, če k sebi prištejemo še otroke.

In za kaj naj se borimo še »sufražetke« dvajsetega stoletja v socialistični državi? Za čim boljšo urejenost delovnih mest, za kvalificirano delo, za odpravo nočnega dela, za pomoč zaposleni ženi v obliki varstva otrok, urejene in cenene družbene prehrane in servisov.

Za konec pa bi si bile v eni želji verjetno zelo enotne: Želimo si malo manj napetega tempa dela in življenja, da bi se lahko z malo več volje in veselja posvetile otrokom in tudi šibkejšemu spolu v drugi polovici svojega delovnega dne, in da bi nekoliko tiste praznične pozornosti ostalo še za preostale dni v letu. Saj malč sanjarjenja za praznik ne škodi kajne?

Vloga sindikatov v Sovjetski zvezi

Na osnovi programa sodelovanja med jugoslovanskimi in sovjetskimi sindikati za leto 1973, je v času od 11. novembra do 20. novembra 1973, obiskala Sovjetsko zvezo jugoslovanska sindikalna delegacija, ki je bila gost VCSPS (Vsezveznega Centralnega sveta sovjetskih sindikatov). Ob tej priliki smo obiskali Moskvo, Minsk in Ivanovo.

Minsk je glavno mesto Belorusije in ima prek milijon dvesto tisoč prebivalcev. Med drugo svetovno vojno je to mesto utrpelo zelo velike izgube. 90 % mesta je bilo porušenega in prebivalstvo je moralo vložiti mnogo truda, da so odpravili posledice druge svetovne vojne. Danes je to lepo, novo mesto, na katerega so zelo ponosni. Povedali so nam, da traja zima v Belorusiji 150 dni in da se gibljejo temperaturne razlike od -40°C do $+40^{\circ}\text{C}$, ter da zapade do meter in pol snega. Med obiskom v Minsku so nam razkazali dve delovni organizaciji. Prva je bila Tovarna mlečnih izdelkov, ki oskrbuje Minsk in okolico z mlekom in mlečnimi izdelki, druga pa Tovarna traktorjev Belorus. Tovarna traktorjev Belorus se ponaša z dvema odlikovanjima, s katerima jo je odlikoval Prezidijski Vrhovnega Sovjeta ZSSR (Orden Lenina in Oktobrske revolucije). Obiskali smo tudi vas Hatinj, ki je bila med drugo svetovno vojno popolnoma porušena. Danes je ta vas spomenik, ki opozarja mlajše rodove o grozotah druge svetovne vojne.

Ivanovo je glavno mesto Ivanovske oblasti, ki ima 1.380.000 prebivalcev. Tu je predvsem razvita tekstilna industrija, ki predstavlja 25 odstotkov celotne proizvodnje v ZSSR. Ivanovo je tudi mesto, ki ga je Prezidijski Vrhovnega Sovjeta ZSSR odlikoval z ordenom oktobrske revolucije leta 1970. Med obiskom v Ivanovu, smo si ogledali tudi dva tekstilna kombinata. V tekstilnem kombinatu »Dzeržinski« predelujejo predvsem bombaž in izdelujejo bombažne tkanine, v volnarskem kombinatu »Lenin« pa volnene tkanine. To sta dva velika kombinata, od katerih ima prvi zaposlenih 6000 delavcev, drugi pa 8000. Omenim naj še samo obisk v Vsezveznem znanstveno raziskovalnem inštitutu, v katerem smo si ogledali tudi fizikalno-kemijski laboratorij, ki se med drugim bavi tudi s preizkušanjem tekstilnih surovin in predpisovanjem raznih normativov in standardov.

Moskva je glavno mesto ZSSR, to je pravo vlemesto s približno 8 milijoni prebivalcev. Po številu prebivalstva je Moskva na tretjem mestu na svetu. Večja od Moskve sta samo še New York in Tokio. Kakor v vsakem večmilijonskem mestu, je tudi v Moskvi zelo razvit

podzemeljski transport — metro železnica. Nobeno večmilijonsko mesto ne more biti brez te vrste transporta, a ena najbolj znanih mrež podzemeljske železnice je prav v Moskvi. Obratovati je pričela že leta 1935 s svojimi trinajstimi postajami. Danes je dolga 146 kilometrov in še ni dokončana. Ta podzemeljski transport v Moskvi dopolnjuje še okoli 5000 avtobusov, 1500 konvojov in 14.000 taksijev. Predvidevajo, da bo koncem petletke 1985—1990 v tem mestu 320 km podzemeljskih železniških linij. Glede na zelo kvaliteto gradnje podzemeljskih železnic, se gibljejo vlaki podzemeljskih železnic v Moskvi

Moskva: v ospredju Rdeči trg z Leninovim mavzolejem

z zelo veliko hitrostjo. Moskovski ekspresi dosegajo povprečno hitrost 84 km na uro. Pripravljajo tudi nove vlake, ki bodo dosegli hitrost 93 km na uro. Potnikom podzemeljske železnice ni treba dolgo čakati, saj vsaki dve minuti pripelje nov vlak. Med obiskom v Moskvi smo si imeli priliko ogledati tudi Kremelj, Leninov mavzolej in prikaz Borodinske bitke. To so kulturni spomeniki, katere največ obiskujejo tako tuji kot tudi domači turisti.

Namen obiska v Sovjetski zvezi pa ni bil le za ogled kulturnih spomenikov, mest in tovarn, predvsem je bil namenjen temu, da se seznanimo z delom sovjetskih sindikatov.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA SINDIKATOV

Sovjetski sindikati so organizirani po proizvodnem in teritorialnem principu. V vsaki delovni organizaciji je sindikalna organizacija. Na čelu osnovne (»pervične«, kakor jo imenujejo) sindikalne organizacije, katerih je 646.000, je tovarniški, zavodni, rudniški ali kolhozni komite (tudi odbor) — FZMK. To je najnižja instanca pri sovjetskih sindikatih. Najvišja instanca pa je VCSPS, katere sem že uvidel omenil.

Po proizvodnem, vertikalnem principu, so podružnice dalje povezane v 26 sindikatov po strokah, katerih vodstva so v mestih, oblasteh,

avtonomnih oblasteh in okrajih, avtonomnih republikah in sovjetskih socialističnih republikah, kolikor so v navedenih enotah zastopane odgovarjajoče industrijske ali druge proizvodne in uslužnostne dejavnosti.

Po teritorialnem principu so sovjetski sindikati organizirani v mestih in oblasteh (administrativna delitev) tudi v sindikate 17 nacionalnih okrajev, 8 avtonomnih oblasti, 20 avtonomnih republik in 15 sovjetskih socialističnih republik.

Na čelu sovjetskih sindikatov je Vsezvezni centralni svet, ki ga izvoli kongres. Ta svet se sestane enkrat na šest mesecev. V razdobju med

obema konferenca ima zelo velike pristojnosti in vpliv na delo in odločitve sovjetskih sindikatov.

ŠTEVILČNO STANJE IN SESTAV ORGANIZACIJE

Sovjetski sindikati imajo prek 98 milijonov članov. Prek 65 milijonov članov je delavcev. Več kot 27 milijonov članov pa predstavljajo drugi poklici. Ostalo članstvo pa so dijaki srednjih in strokovnih šol ter študentje.

V vodstva osnovnih organizacij, v tovarniške komiteje in njihove komisije je bilo na zadnjih volitvah izvoljeno prek dva milijona delavcev iz neposredne proizvodnje. Okoli 48 % vseh sindikalnih predsednikov v tovarnah ima srednjo ali višjo strokovno izobrazbo. Večina teh predsednikov opravlja poleg funkcije predsednika tudi delo na svojem delovnem mestu v tovarni. V vseh tovarnah s prek 1000 zaposlenih so predsedniki sindikata po statutu lahko profesionalci.

Pri volitvah v vodstva se upošteva tudi nacionalni sestav, vendar ne obstajajo nobene statutarne norme, ki bi zagotavljale, da bi bile zastopane v vodstvih vse nacionalnosti.

V sovjetskih sindikatih je okoli 100 narodnosti. Nacionalni sestav Vsezveznega centralnega sveta ni objavljen. Na zadnjem kongresu je bilo 4925 delegatov in so bili zastopani predstavniki 60 nacij.

Zanimivo je, da je bilo za delegate Kongresa izbranih 44 članov zveznih in republikanskih akademij znanosti, 59 doktorjev znanosti, 596 nosilcev ordena heroja socialističnega reda in okoli 61,9 % članov in kandidatov za KP SZ.

ČLANARINA

Za mesečne osebne dohodke do 80 rubljev znaša članarina 40 kopejk. Za mesečne dohodke od 80 do 90 rubljev je članarina 50 kopejk. Člani sindikata, ki imajo več kot 90 rubljev mesečnega osebnega dohodka, plačajo članarino 1 % od svojega mesečnega zaslužka. Manj kot 80 rubljev mesečnega osebnega dohodka prejemajo le zaposleni upokojeanci, učenci in študentje. Najnižji osebni dohodki znašajo 60 rubljev. Sovjetski sindikati se zavzemajo, da bi znašali najnižji mesečni osebni dohodki 70 rubljev. Predvidevajo, da se bodo povprečni mesečni osebni dohodki povečali v letu 1975 na 149 rubljev, kar bi pomenilo povečanje osebnih dohodkov za okoli 22 %. Višina članarine, ki ostane osnovni organizaciji ni določena s statutom. Predvideva se da ostane od članarine osnovni sindikalni organizaciji okoli 70 % teh sredstev.

PRAVICE IN DOLŽNOSTI FZMK

1. FZMK je izvoljen na osnovi statuta odgovarjajočega sindikata in zastopa interese delavcev. Ima kompetence pravne osebe.

2. FZMK omogoča delavcem sodelovanje v upravljanju preko sindikatov.

3. FZMK sodeluje pri izdelovanju načrtov za plane.

4. FZMK sklepa v imenu delovnega kolektiva z upravo podjetja kolektivno pogodbo in sistematično kontrolira, da se obveze iz te pogodbe opravijo v rokih, ki so navedeni v pogodbi.

5. Uprava podjetja skupno z FZMK razporeja sredstva za materialno stimulacijo, socialno-kulturne namene in stanovanjsko izgradnjo, ki so predvidena v planu.

6. FZMK ima pravico, da pokliče na odgovornost vodilne referente o izvrševanju planiranih nalog in zahteva odpravo napak, ki se event. pojavljajo.

7. FZMK vodi posvetovalne sestanke, opravlja kontrolo nad izvrševanjem planskih nalog, vodi posvetovanja udarnikov, pretresa razvojna vprašanja podjetja, izdeluje načrte za odpravljanje napak, organizira socialistična tekmovanja, določa zmagovalce socialističnih tekmovanj, podeljuje prehodne zastavice, denarne nagrade in diplome in razglasa uspehe posameznikov, skupin in kolektiva.

8. FZMK sodeluje, spodbuja in spremlja delo izumitelstva in racionalizacije ter rešuje event. pritožbe delavcev

glede priznanj in nagrad za izumiteljstvo in racionalizacijo.

9. FZMK posreduje predloge višjim organom glede izboljšav delovnih pogojev.

10. Uprava podjetja s soglasjem FZMK utrjuje delovna pravila podjetja.

11. S soglasnostjo FZMK uprava podjetja v mejah svojih pravic:

— določa sistem plačevanja po učinku in po času

— določa v skladu s predpisi zdravju škodljiva delovna mesta

— kategorizira delovna mesta

— določa pravila o nagrajevanju delavcev

— rešuje vprašanja o razvrstitvi posameznikov in skupine iz ene v drugo po obstoječih predpisih,

— uvaja in spremlja norme,

— določa z zakonom predvidena znižanja norm (začetniki)

— izdaja dovoljenja, kadar je to potrebno, za delo na dveh strokovnih delih

12. FZMK kontrolira upravo podjetja, če spoštuje zakone.

13. S soglasnostjo FZMK uprava podjetja v mejah svojih pravic:

— določa na osnovi normativov za posamezne veje gospodarstva, komu pripada brezplačna obutev, obleka in razna zaščitna sredstva,

— določa v skladu z zdravstvenimi predpisi delovna mesta, katerim pripada mleko in podobni brezplačni napitki,

— določa delovna mesta, kjer zaradi posebnih pogojev ni mogoče predpisati odmorov, določa odmore in razporeditev odmorov,

— dovoljuje uvedbo večizmenskega dela,

— določa razpored letnih dopustov,

— sprejema na delo mladino od 15. do 16. leta starosti,

— dovoljuje istočasno opravljanje del na dveh delovnih mestih, če je to predvideno z zakonom.

14. Če ni določeno z zakonom, uprava podjetja in FZMK predpišeta navodila za varno delo.

15. Vsa pravila podjetja uresničuje uprava podjetja v sodelovanju z FZMK.

16. FZMK odobrava nadurno delo.

17. Nobeden delavec ne sme biti odpuščen brez soglasja FZMK.

18. Vse spore, o katerih komisije niso dosegle soglasja, rešuje FZMK.

19. FZMK rešuje spore med upravo podjetja in posamezniki glede nadomestila zaradi poškodb.

20. FZMK dovoljuje napotnice za zdravljenje in letovanje članov kolektiva in njihovim družinam.

21. FZMK preverja izpolnjevanje plana komunalne izgradnje.

22. FZMK sodeluje pri podeljevanju družbenih stanovanj.

23. Uprava podjetja dodeluje ženam dodatke, ki so pred (Nadaljevanje na 7. strani)

Nova motorna brizgalna

Vzporedno z razvojem in širjenjem podjetja je bilo potrebno nabavljati tudi gasilska in tehnična sredstva za gašenje požarov in za zaščito strojev in materiala. Za proizvodnjo potrebujemo vse več surovin, skladišča so premajhna, zato je bombaž naložen okrog tovarne, kjerkoli je še kaj prostora. Za požarno varnost pa je to veliko tveganje. Lahko se zgodi, da nepoklicani zaneti požar, ki ga bo treba hitro pozginiti.

Doslej smo imeli v orodišču dve motorni brizgalni, to je motorka ILO, ki daje 600 l vode v minuti (nabavljena leta 1947) in je že odslužila svojemu namenu. Čeprav je še uporabna in v redu deluje, daje premalo vode za gašenje večjega požara. Kasneje je bila prav zaradi tega nabavljena druga motorna brizgalna domače izdelave SORA leta 1966, ki daje 800 litrov vode v minuti, vendar zaradi tovarniške napake že ves čas ni delala tako kot bi bilo treba. Čeprav je bila že dvakrat v popravilu, ni zanesljiva. Zato je bilo treba misliti na novo motorno brizgalno, ki bi dajala večje količine vode in bila zanesljiva ob vsakem primeru ter lahka za upravljanje. Vemo, da se tehnika tudi na tem področju izredno hitro izpopolnjuje. Zato je prav, da malo obširneje opišemo novo nabavljeno motorno brizgalno Rosenbauer Automatic, avstrijskega porekla.

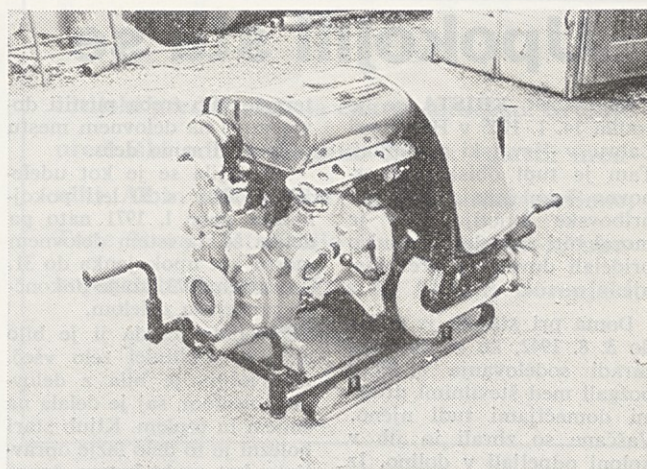
Nova motorna brizgalna je zadnji dosežek tehnike, je avtomatizirana in daje 1200 l vode v minuti (to je šest ročnikov). Črpalka je dvostopenjska centrifugalna, v kombinaciji z dvotaktno sesalno napravo za začetno sesanje zraka. Začetno sesanje se avtomatično vklaplja in izklaplja; če začne batna sesalka vsesovati vodo v ohišje, hidravlično električno delujoči ventil sesalko izklopi, naprej pa deluje samo centrifugalna črpalka. Črpalko poganja industrijski motor VW tipa 122 oziroma 126 A.

Centrifugalna črpalka je izdelana iz nerjaveče zlitine lahkih kovin, črpalnik gred

salka ustavi. Centrifugalna črpalka pa črpa vodo naprej. Če pride zrak v sesalni vod (na primer zaradi previsoke sesalne višine ali zaradi netesnosti), pritisk pade, ventil spet vključi batno sesalko, ves začetni sesalni proces pa se ponovi avtomatsko.

Prenosna motorna brizgalna Rosenbauer Automatic ima centralno sesalno grlo premera 110 mm in dve odvodni grli premera 75 mm. Ima tudi reflektor za nočno razsvetlavo, in dinamo, ki daje 160 vatni tok z 12 voltno napetostjo, ob sesalnem grlu ima manovakumeter, pri tlačenju pa manometer. Kontrolni žarnici na armaturni plošči omogočata, da nadziramo pritisk olja, obratovanje ventilatorja in stanje dinamov med obratovanjem.

Motor, kot pogonski stroj črpalke, je industrijski VW tipa 122 oz. 126 A. Ta stociлиндриčni štiritaktni motor z vplinjačem in zračnim hla-

jenjem ima potisni prostor 1600 ccm, pri 3200 obratih na minuto daje 34 KS. Motor zaženemo z zagonsko ročico ročno ali z dodatnim električnim zaganjačem.

S polnim rezervoarjem je motorka težka 190 kg. Njena dolžina je 1100 mm, širina 760 mm, višina 970 mm.

Ker je motorna brizgalna zelo težka in velika, je nujno treba nabaviti še prikolico, ker je za prenašanje na ve-

like razdalje pretežka oziroma je potrebno več ljudi, da jo prenesejo k vodi.

Imamo torej novo najodobnejšo napravo za čuvanje požarne varnosti v podjetju, vendar brez prizadevnih in izurjenih gasilcev, tako poklicnih kot vseh članov kolektiva, ne bomo mogli doseči popolne varnosti pred požarom.

Rudi Zupan

50 let skupnega življenja in 50 let v istem stanovanju

Lep jubilej

»Na Stavbah« živita naša upokojenca Ivan Klopčič, star 75 let in Ivana, stara 70 let. Lansko leto sta 4. novembra praznovala 50-letnico skupnega življenja. Skromna kakor sta, tega praznika nista slavila v kakšnem širšem krogu. Ko sem jima čestital k temu jubileju, se je med nami razvil živahen pogovor in mislim, da je prav, da nekaj podatkov objavimo tudi v našem glasilu.

Živita v enosobnem tovarniškem stanovanju, v drugem nadstropju, od decembra 1924, to je že skoro 50 let. Imata nizko pokojnino, on 125.000 starih din, ona pa 98.000 din. S pokojnino sta zadovoljna, le bolezen jima ne prizanaša. On ima hudo

astmo in revmo. Zato mislita zaprositi v podjetju za enosobno stanovanje v novem bloku na Rozmanovem trgu, kjer bo centralno ogrevanje. Od tega starega stanovanja bi se sicer težko ločila, vendar sta na to prisiljena, ker zaradi bolezni in starosti res težko prenašata kurjavo in ostalo iz kleti v II. nadstropje.

Še nekaj podatkov iz njunega življenja: Ivan se je rodil leta 1899 v Zg. Javoršici pri Mariboru, Ivana pa v Lačnem vrhu pri Dobu leta 1904. V Ivanovi družini je bilo 13 bratov in sester; od katerih je 7 še živih, en brat pa je med vojno bil ustreljen kot talec v Mariboru. Seveda za tako številno družino ni bilo kruha za vse doma, zato je moral Ivan, ko je bil star komaj 9 let, služiti na kmetu. Lačen res ni bil, delati pa je moral od ranega jutra do poznega večera. Pozimi je spal v hlevu brez kakršnega posteljnega perila, na de-

skah in na vrečah, poleti pa je spal na skednju. Ko je bil star 17 let, se je zaposlil v opekarni v Radomljah, to delo pa je bilo le sezonsko. Nato je našel delo v Litiji na žagi pri Kunstlerju. Tu je bil približno 1 leto in pol, nato pa je dobil delo v kurilnici pri železnici v Ljubljani. Medtem se je poročil. Takrat je

čital v časopisu, da naša predilnica išče delavce, ker je začela delati v 2 izmeni in da so stanovanja preskrbljena. Tako sta sredi novembra 1924. leta bila dopolnena sprejeta, popoldne pa sta že delala. Ker pa so bile takrat »Stavbe« še v gradnji, sta dobila zasilno kletno stanovanje v Podšentjurju pri Grabnarju. Kljub temu sta bila zadovoljna, saj sta vedela, da bosta stanovanje v Litiji kmalu dobila. Na Stavbe sta se vse lila 24. decembra 1924. leta. Takrat še ni bilo v stanovanju dokončno urejeno stranišče in tudi vode še nista

imela. Z delom v podjetju sta bila zadovoljna. Ivan je delal približno eno leto kot vozač dvigala, 7 let kot skladiščno dvorišni delavec, nato pa na mikalnikih do upokojitve. Ivana pa je delala od vsega začetka pa do upokojitve na »ašpelnih«. Rodili so se jima 4 otroci, dva sta poročena v Splitu. Ivan je bil upokojen 1955., Ivana pa 1953. leta.

Seveda smo pri tem našem razgovoru obujali spomine na stare čase in premlevali v kakšnih pogojih smo delali tedaj in v kakšnih delajo delavci danes. Veliko stvari se je spremenilo v prid delovnega človeka. V podjetju so danes urejene higienske naprave, garderobe, omarice, kopalnice, umivalnice, parketi, ventilacijske oz. klimatske naprave itd. Vsega tega mi takrat nismo poznali. V polurnem odmoru danes lahko delavec v miru poje toplo malico v menzi, mi pa jo največkrat udi stoje nismo mogli pojesti. Danes prinašajo delavcem na delovna mesta čaj, kavo, mleko, sendviče, brezalkoholne pijače. Tudi to so bile včasih za nas samo sanje. Danes imajo delavci najmanj 3 tedne dopusta, ki ga v veliki meri že koristijo v počitniškem domu na morju ali pa v planinah. Tisti, ki so se zaposlili v podjetju po osvoboditvi ali pa še kasneje, kar ne morejo verjeti vsem tem spremembam, če jim pripovedujemo o našem delu in življenju nekoč in o tem kako smo bili v kapitalističnem podjetju nekoč izkoriščani, nam vsega niti ne verjamejo.

Slavlencema ob tem tako redkem jubileju želimo vse lepo in dobro in da bi se jima na jesen življenja uresničile skromne želje, ki jih še imata.

V. V.

Vloga sindikatov v SZ

(Nadaljevanje s 6. strani)
videni z zakonom, v soglasju z FZMK.

24. Uprava podjetja in FZMK s sodelovanjem komiteja komsomola razpravlja o vprašanju nagrajevanja mladine.

25. FZMK skupno z upravo podjetja odloča o koriščenju dela sredstev za izgradnjo otroških predšolskih ustanov.

26. FZMK vrši kontrolo nad prehrano svojih delavcev.

27. Podjetje, zavod ali ustanova so dolžni, da dajo FZMK na razpolago prostore z vsemi pritisklinami in omogoča delo FZMK.

28. Delavci, ki so izvoljeni za člane FZMK in zaradi te-

ga oproščeni dela na svojem delovnem mestu, jih mora uprava podjetja zagotoviti, da se po preteku mandata ne vrnejo na ista delovna mesta. Če se medtem slučajno ta delovna mesta ukinejo, jih razporedi na druga enakovredna.

29. Delavci, ki so izvoljeni v FZMK ali odbor obratne sindikalne podružnice in niso osvobodjeni dela na svojem delovnem mestu, ne smejo biti premeščeni na drugo delovno mesto ali biti disciplinsko kaznovani brez predhodnega soglasja FZMK, predsedniki FZMK pa ne brez predhodnega soglasja višjih sindikalnih organov.

Vojko Bizjak

Upokojili sta se

KLANČAR KRISTA se je rodila 14. 1. 1925 v Hribu pri Čabru v Hrvatski republiki. Tam je tudi obiskovala osnovno šolo. Izhaja iz revne hribovske kmetije. Oče je moral biti zaposlen, ker niso pridelali dovolj za preživetje.

Doma pri starših je živila do 3. 8. 1942, ko so Italijani zaradi sodelovanja z NOV požgali med številnimi drugimi domačijami tudi njeno. Vaščane so zbrali in jih v koloni odpeljali v dolino. Iz te kolone ji je takrat uspelo pobegniti. Zatekla se je k svojemu stricu v Osilnico, ki je na slovenski strani. Pri stricu je živila do konca vojne ter se tu ponovno povezala z OF in delala na terenu kot aktivistka do konca vojne. Očeta, mater, 3 brate in 1 sestro so Italijani poslali v taborišče Treviso in kasneje v Gonars — Udine. Brat je od tam zbežal, šel v NOV, kjer je kasneje padel. Vsi njeni domači, razen matere, so se vrnili iz taborišča po kapitulaciji Italije, mati pa je iz taborišča bila zaradi bolezni poslana v bolnico in se od tam vrnila šele spomladi 1945.

Takoj po vojni se je zaposlila pri Gozdni upravi v Kočevju, kjer je delala 6 mesecev kot delavka pri spravilu lesa iz gozda v dolino. Pričela je bolehati za revmatizmom in išijasom in zato začela iskati zaposlitev drugje. Želela se je zaposliti v Tekstilni tovarni v Kočevju, kjer pa dela ni dobila. Neki njen sodelavec iz NOV ji je takrat svetoval, naj se pozanima za zaposlitev v litijski predilnici, kjer je pred vojno delala njegova žena. Prišla je v Litijsko in bila sprejeta. Začela je z delom pri nas 6. 2. 1947 v predilnici I, najprej kot snemalka 6 mesecev, nato je bila pomagalka, živo pa se spominja velikonočnega ponedeljka leta 1950, ko je dobila »svoj« stroj. Nato je bila predica vse do upokojitve. Najprej je delala na enem predilnem stroju, nato na enem in pol, dveh, dveh in pol, treh in nazadnje na treh in pol stroja. Kljub močvi bolezni je morala delo opravljati normalno in vse skrbi v zvezi s

tem je bilo treba pustiti doma in se na delovnem mestu prepustiti samo delu.

Upokojila se je kot udeleženka NOV s 30 leti pokojninske dobe 1. 1971 nato pa delala še na istem delovnem mestu kot upokojenka do 31. decembra 1973, ko je dokončno prenehala z delom.

Povedala je, da ji je bilo delo v predilnici zelo všeč. Zadovoljna je bila z delovnim mestom, saj je delala na suhem in toplem. Kljub stari bolezni je to delo lažje opravljala, kot pa bi katero drugo delo. Poudarila je, da je bila z delom resnično zadovoljna in pa da je bila zadovoljna tudi z odnosi nadrejenih, pa tudi drugih služb v podjetju, kjer je vedno naletela na razumevanje.

In kaj bo počela sedaj?

Pred leti je kupila staro hišo, katere polovico je kasneje prodala. Drugo polovico pa je obnavljala. Izredno veselo je imela s tem delom in v to obnovo je vložila vsa svoja sredstva, prosti čas in tudi dopusti so bili izkoriščeni v glavnem v ta namen. Zadovoljna je sedaj, da si je tako uredila v hiši lastno stanovanje. Seveda pa ima z nadaljnjo ureditvijo še mnogo

Klančar Krista

želja, saj pravi, da človek z doseženim nikoli ne sme in ne more biti zadovoljen.

Tudi mi ji želimo, da bi ostala še nadalje pri močeh in zdravju in da bi se ji uresničile skromne želje, ki jih še ima.

CIRAR ŠTEFKA je doma iz Brezovega pri Gabrovki. V predilnico Litijska je prišla leta 1946.

Po treh mesecih dela v predpredilnici se je priučila za strojno delavko in tako postala samostojna predica. Tu je delala vse do upokojitve.

Z delom je bila zadovoljna, predvsem pa je bila zadovoljna, da ji je bilo zdravje toliko naklonjeno, da je lahko delala do upokojitve.

Njena skupna delovna doba znaša 34 let, od tega 28 let v Predilnici Litijska.

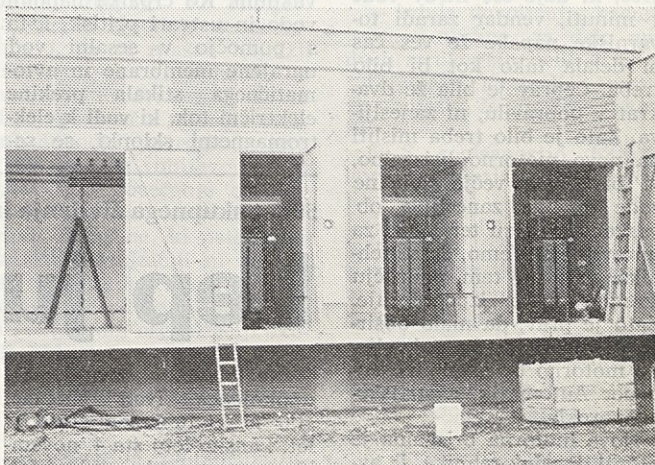
Cirarjeva je skromna in tiha, ne govori rada dosti o sebi. Res pa je, da tudi ostali z njo nismo imeli nobenega dela, nikakršnih problemov. Kot da je ni bilo. Tiho je prišla v podjetje in neopazno odhaja.

Ob koncu razgovora je zaželela kolektivu še nadaljnjih uspehov pri delu, prav tako pa ji tudi mi želimo v njenem nadaljnjem življenju še naprej trdnega zdravja in prijetno počutje.

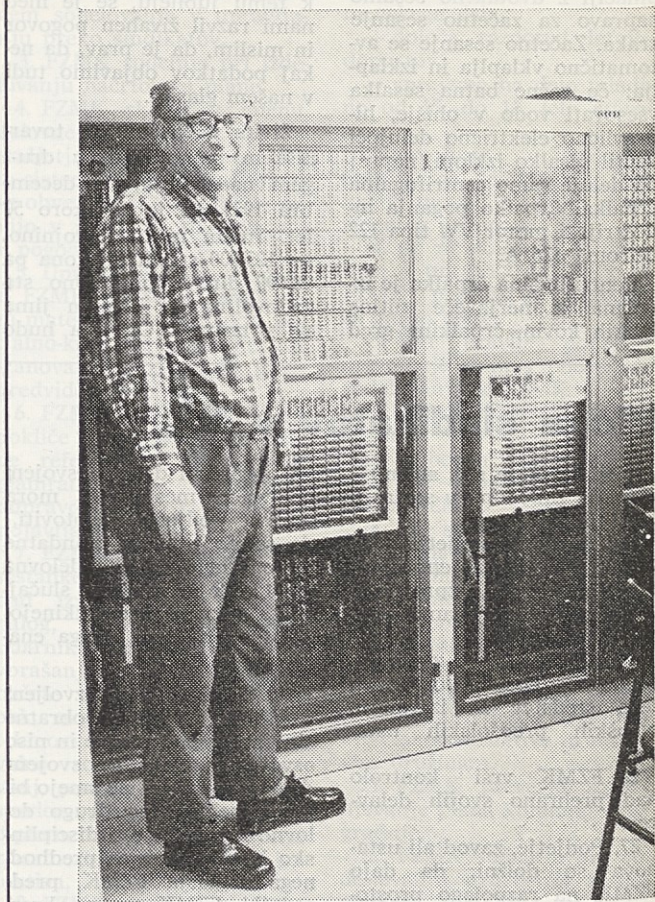
*Ob prazniku
Dnevu žena
vsem sodelavkam
v kolektivu
iskreno čestitamo*

Uredniški odbor

FOTOKRONIKA

Nova transformatorska postaja 4 x 630 kVA za potrebe nove sukalnice je pričela obratovati

Nova telefonska postaja s sto internimi priključki in desetimi zunanji linijami, trenutno so priključene štiri. Centrala je izdelek ISKRE, Kranj.

Kadrovske vesti

PRIŠLI V MESECU JANUARJU 1974

3. 1. 1974 Grom Cilka
3. 1. 1974 Bregar Danica
3. 1. 1974 Poljšak Branko
14. 1. 1974 Černe Jožefa
14. 1. 1974 Ljubič Nada
14. 1. 1974 Potisek Anica

Podkum, Osrednek 9
Polšnik, Ravne 6
Zagorje, Polje 8
Prežganje, Reka gozd 1
Zavrtnik 1a
Liberga 1

čistilna kolona
predpredilnica 1. izmena
pripravnik
čistilna kolona
čistilna kolona
čistilna kolona

ODSLI V MESECU JANUARJU 1974

26. 1. 1974 Kovač Stanislav
26. 1. 1974 Majcen Peter
26. 1. 1974 Mahkovec Franc
31. 1. 1974 Planinšek Sonja
31. 1. 1974 Starkež Slavka
31. 1. 1974 Lesjak Andrej

Boltija 1
Rozmanov trg 3
Ponoviška 9
Graška 33
Frta 1
Cankarjeva 5

odhod v JLA
odhod v JLA
odhod v JLA
odpoved delavca
odpoved delavca
potek vajeniške pogodbe

V MESECU JANUARJU JE UMRLA NAŠA UPOKOJENKA
Baš Ada Šmartno, Ustje 20